

Finansministerens krav ved OK13

Vi er i en tid med økonomisk krise og et kraftigt pres på de offentlige finanser. Hvis vi skal opretholde og udvikle det danske velfærdssamfund, er det helt nødvendigt, at vi har et skærpet fokus på en bedre anvendelse af statens personaleresourcer.

Overenskomsterne spiller en afgørende rolle for, i hvilket omfang samfundet får det fulde udbytte af de betydelige ressourcer, der anvendes i staten. Forventningen til OK13 er, at forhandlingerne bidrager reelt og mærkbart til at løse denne opgave.

Normalisering af lærernes arbejdstidsaftaler

I dag kan lederne på friskolerne og ungdoms- og voksenuddannelserne kun i meget begrænset omfang lede og tilrettelægge anvendelsen af lærernes arbejdstid. Det skyldes rigide og forældede arbejdstidsregler. Derfor stiller finansministeren krav om normalisering af lærernes arbejdstidsregler.

- Rigsrevisionen har tidligere i år undersøgt lærernes arbejdstid på gymnasierne og påpeget, at lærerressourcerne ikke bruges tilstrækkeligt effektivt..
- Alle lærere får den samme mængde arbejdstid til hver undervisningstime uanset lærerens erfaring og kompetencer, den konkrete undervisningsopgave, elevernes behov, faget der undervises i, klassetrinnet der undervises på mv.
- Konsekvensen af reglerne er, at gymnasielærerne i dag underviser i gennemsnit ca. 9 timer om ugen i de 40 uger, et typisk skoleår varer – svarende til ca. 22 pct. af arbejdstiden. Danske gymnasielærere har den laveste undervisningsandel i OECD's sammenligning, *jf. faktaark om gymnasie- og erhvervsskolelærernes undervisningstid*.

Boks 1

Konsekvenser af lærernes arbejdstidsregler

Idrætslæreren, der skal undervise i 4 idrætstimer, får tildelt den samme arbejdstid til dette som læreren, der skal have fx 2 dansktimer og 2 timer i samfundsfag, selv om det kræver væsentligt mere arbejdstid at forberede, gennemføre og følge op på undervisningen i disse fag.

Den erfarne matematiklærer, der har undervist i 20 år, får samme arbejdstid til at forberede, gennemføre og følge op på en time, som den væsentligt mindre erfarne lærer.

- Lærernes arbejdstidsregler er helt særlige, og problematikken er grundlæggende den samme på friskolerne og ungdoms- og voksenuddannelserne som i folkeskolen: Der skal indgås aftaler med den faglige organisation, som binder anvendelsen af arbejdstiden, *jf. faktaark om lærernes særlige arbejdstidsregler*.

- Der er behov for en normalisering af lærernes arbejdstidsregler, så lærernes arbejdstid bruges bedst muligt til løsningen af den kerneopgave, de har med at ruste den nuværende generation af børn og unge til fremtiden.
- Lærerne skal have arbejdstidsregler, som svarer til det, der gælder for andre medarbejdere på arbejdsmarkedet. Arbejdstidsregler som sætter ydre rammer for arbejdstiden og ikke binder selve anvendelsen af arbejdstiden.
- Den enkelte rektor og skoleleder skal have et reelt ledelsesrum til at sikre, at ressourcerne anvendes fleksibelt og effektivt efter elevernes behov, lærernes erfaring og kompetencer og de lokale udfordringer.

Den særlige 60-årsregel skal afskaffes

Som led i normaliseringen af lærernes arbejdstidsregler stiller finansministeren krav om afskaffelse af den særlige ordning, der giver alle lærere, som er fyldt 60 år, 175 timers ekstra betalt frihed, *jf. faktaark om lærernes særlige 60-årsregel*.

Lærere på 60 år og derover får – ud over den almindelige ferie – fri med løn i yderligere ca. 4½ uge, hvilket svarer til ca. 10 pct. af deres arbejdstid.

Behov for løntilbageholdenhed

Danmark oplever – som de fleste europæiske lande – økonomisk krise og et kraftigt pres på de offentlige finanser. Uanset at Danmark er blandt de lande, der klarer sig bedst gennem den aktuelle økonomiske situation, er der meget begrænset rum for vækst i det offentlige forbrug.

Det indebærer, at statens overenskomster og aftaler skal fornys inden for en smal økonomisk ramme, og at der vil skulle udvises betydelig løntilbageholdenhed. Det var også tilfældet ved overenskomstfornyelserne på det private område i foråret 2012.

I dag er der en høj grad af automatik i statens løndannelse, som mindsker koblingen mellem løn og produktivitet. Tiden er løbet fra den reguleringsordning, som hidtil har sikret de statsligt ansatte en løn, der automatisk og uden modydelser følger den private sektors lønudvikling, og som dermed er uafhængig af opgaveløsningen i den statslige sektor, *jf. faktaark om reguleringsordningen*.

Øvrige forhandlingstemaer ved OK 13

Ud over hovedkravet om normalisering af lærernes arbejdstidsregler vil finansministeren rejse en række andre temaer ved overenskomstforhandlingerne, herunder:

- Aftaler om at hæve/ophæve pligtige afgangsaldrer for tjenestemænd i forsvaret og kriminalforsorgen skal have virkning fra 2014 på samme måde, som det skete med efterlønsalderen i forbindelse med tilbagetrækningsreformen.
- Aftaler om at skærpe førtidspensionsfradraget for tjenestemænd skal have virkning fra 2014 på samme måde, som det skete med efterlønsalderen i forbindelse med tilbagetrækningsreform, *jf. faktaark om senere tilbagetrækning for tjenestemænd*.

- Større frihed for de lokale samarbejdsparter til at tilrettelægge samarbejdet på arbejdspladsen ud fra lokale behov og vilkår samt en mere overskuelig samarbejdsaftale, som er lettere at anvende i praksis for ledere og medarbejdere.

Faktaark

Lærernes særlige arbejdstidsregler

Anvendelsen af lærernes arbejdstid er bundet i ufleksible aftaler

- Lærerne på gymnasierne, erhvervsskolerne, voksenuddannelsescentrene, SOSU-skolerne, de frie grundskoler og efterskoler m.fl. har arbejdstidsregler, som adskiller sig markant fra andre ansatte på arbejdsmarkedet.
- Det grundlæggende princip i lærernes arbejdstidsregler er, at der skal indgås aftaler med lærernes fagforening om, hvad lærerne konkret skal bruge deres arbejdstid til.
- På andre arbejdspladser er prioriteringen af arbejdstidens anvendelse en ledelsesopgave, og fordelingen af arbejdsopgaver foregår i dialog mellem leder og medarbejdere.
- Skolelederne på gymnasierne, erhvervsskolerne, voksenuddannelsescentrene, SOSU-skolerne, de frie grundskoler og efterskoler m.fl. har derimod ikke mulighed for at prioritere anvendelsen af lærernes arbejdstid fleksibelt og effektivt efter elevernes og kursisternes behov, lærernes erfaring og kompetencer og de lokale udfordringer.

Lærernes arbejdstidsregler fastlåser arbejdstiden i akkorder og kasser

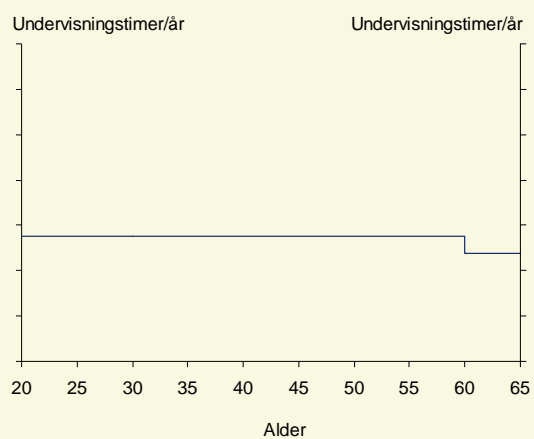
- Konsekvensen af, at lærernes arbejdstid skal aftales med fagforeningerne, er, at arbejdstiden typisk aftales som akkorder - kasser af tid.
- De standardiserede akkorder tager ikke hensyn til lærernes erfaring og kompetencer, faget der undervises i, opgavernes udvikling eller om der er tale om en ressourcestærk klasse eller en konfliktfyldt klasse, *jf. boks 1*.

Boks 1

Eksempler på ufleksibel brug af lærerens arbejdstid

- Den unge, uerfarne lærer får samme tid til at forberede undervisningen som læreren, der har undervist i 20 år.
- En lærer får den samme forberedelsestid til en dansktime som til en idrætstime.
- En tværfaglig undervisningstime, hvor to lærere underviser et hold elever eller kursister sammen, udløser fuld forberedelsestid til begge lærere.
- Nye digitale værktøjer til brug i undervisningen, online prøver, selvrettende opgaver mv. medfører ikke, at den frigjorte tid fra forberedelse og opgaveretning kan prioriteres til mere tid med eleverne.
- En engelsklærer, der underviser i det samme pensum på to hold, får fuld forberedelsestid til begge hold.

- Lærernes arbejdstidsregler antager med andre ord, at en lærers produktivitet er konstant igennem hele karrieren – den erfarne lærer underviser ikke mere end den uerfarne lærer, *jf. figur 1*.

Figur 1**Lærernes arbejdstidsregler antager konstant produktivitet uafhængigt af erfaring**

Anm.: Knækket ved 60 år afspejler virkningen af 60-årsreglen, der giver lærere på 60 år og derover 175 timers betalt frihed årligt. I figuren er forudsat overensstemmelse mellem alder og erfaring.

Kilde: Moderniseringsstyrelsen.

Faktaark

Lærernes særlige 60-årsregel

De nuværende arbejdstidsregler favoriserer lærere over 60 år

- Gymnasie- og erhvervsskolelærerne m.fl. har – ligesom folkeskolelærerne – en såkaldt 60-årsregel, som ikke findes på andre dele af arbejdsmarkedet.
- Reglen giver lærere, som er fyldt 60 år, ret til 175 timers betalt frihed hvert år.
- Reglen indebærer, at de mest erfarne gymnasielærere automatisk tildes ca. 4½ uges ekstra betalt frihed, alene fordi de er fyldt 60 år.
- I det almene gymnasium vil en afskaffelse af 60-årsreglen frigøre ressourcer svarende til, at man kan give alle elever omkring 20 ekstra undervisningstimer om året.
- I forbindelse med OK13 har finansministeren fremsat krav om, at 60-årsreglen afskaffes.

Faktaark

Gymnasie- og erhvervsskolelærernes undervisningstid

Lærerne på gymnasierne og erhvervsskolerne underviser mellem 9 og 14 timer om ugen

- En undersøgelse udført af Ministeriet for Børn og Undervisning viser, at danske gymnasie- og erhvervsskolelærere underviser mellem 22 og 33 pct. af deres arbejdstid.
- Lærerne underviser i gennemsnit mellem 9 og 14 timer om ugen i de 40 uger om året, som et skoleår typisk varer, *jf. tabel 1*.
- Lærerne bruger dermed i gennemsnit mellem 28 og 33 timer om ugen på opgaver som forberedelse af undervisningen, møder, retning af elevernes opgaver, efteruddannelse mv.

Tabel 1

Erhvervsskole- og gymnasielæreres gennemsnitlige tidsanvendelse

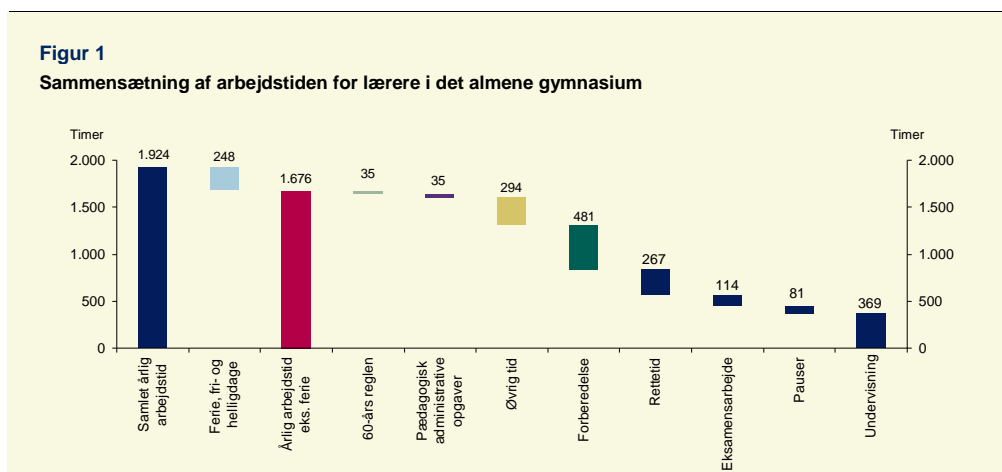
Lærere på	Undervisning timer pr. uge	Tid til andre arbejdsopgaver timer pr. uge	Undervisningsandel pct. af nettoarbejdstid
Almene gymnasier (stx) og hf	9	33	22
Erhvervsgymnasier (htx, hhx)	11	31	25
Erhvervsuddannelser (EUD)	14	28	33

Anm.: Undervisning forstås som ordinær undervisning. Afhængig af, hvordan søgnehelldagene falder, er der ca. 45,5 arbejdsuger på et år svarende til en gennemsnitlig ugentlig arbejdstid på 37 timer. Fordeles arbejdet på færre uger, skal en medarbejder lægge flere timer pr. mødedag for at opfylde den fulde arbejdstid. Der er i tabellen regnet med, at lærernes arbejde fordeles på 40 uger, da dette svarer til skoleårets typiske længde. Hermed skal en lærer i gennemsnit arbejde 42 timer pr. uge for at opfylde sin fulde arbejdstid. Nettoarbejdstid er årsnormen (1.924 timer) fratrukket ferie og helligdage.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Ministeriet for Børn og Undervisning, Pluss Leadership: "Kortlægning af arbejdstid for lærere på forskellige uddannelsesområder", 2010; "Analyse af lærernes arbejdstid på det almene gymnasium og HF", 2012.

Danske gymnasielærere underviser mindst i OECD

- Danske lærere i det almene gymnasium underviser i gennemsnit lidt over 9 timer om ugen svarende til 369 timer på årsbasis. Resten af arbejdstiden anvendes til forberedelse og øvrige opgaver, *jf. figur 1*.

Kilde: Ministeriet for Børn og Undervisning, Pluss Leadership: "Analyse af lærernes arbejdstid på det almene gymnasium og HF", 2012.

- Danmark er det af de lande, som OECD har undersøgt, hvor gymnasielærere underviser mindst.
- OECD's tal giver en klar og tydelig indikation på, at danske lærere bruger mindre tid på at undervise end i de andre OECD-lande.